Akademia Muzyczna im. S. Moniuszki w Gdańsku
Wydział instrumentalny
Anna Paras

Eklektyzm struktur brzmieniowych w sonatach na altówkę i fortepian Rebecci Clarke i Arnolda Baxa.

Promotor dr hab. Hanna Holeksa

Dziełem artystycznym mojej pracy doktorskiej jest zarejestrowane na płycie CD Sonata A. Baxa, oraz Sonata R. Clarke.

Opis dzieła artystycznego stanowi charakterystykę zjawiska eklektyzmu struktur brzmieniowych w twórczości wymienionych kompozytorów, na podstawie analizy nagranych dzieł.

Wybór wielkich form kameralnych autorstwa dwojga niezbyt popularnych w rodzimym środowisku artystycznym twórców angielskich posiada wieloaspektowe podłoże.

Ilość sonat przeznaczonych w oryginale na altówkę i fortepian, wpisujących się w obiegowy repertuar koncertowy i akademicki zamyka się w niemożliwej do precyzyjnego dookreślenia ze względu na autonomię programową poszczególnych ośrodków liczbie kilkunastu pozycji. O ile Sonata R.Clarke w ostatnich latach jest wykonywana coraz częściej (daleko jednak tej częstotliwości do wykonań sonat Brahmsa czy Hindemitha), o tyle Sonata A. Baxa pozostaje wciąż na repertuarowych peryferiach . Przyczyny tego zjawiska nie można się doszukiwać w słabszym poziomie artystycznym prezentowanych dzieł, a przedstawienie ich szerszej publiczności na szczeblu akademickim z pewnością zainspiruje altowiolistów i pianistów do spojrzenia łaskawszym okiem na twórczość mało znaną, a niezwykle interesującą.

A.Bax i R.Clarke to kompozytorzy wywodzący się z tego samego kręgu kulturowego, twórczość ich przypadała na pierwszą połowę XX wieku. Fakt paralelizmu czasowego ich aktywności twórczej pozwoli na przybliżenie czytelnikowi opisu dzieła artystycznego zagadnień marginalizowanych w programie nauczania historii muzyki, co być może będzie zachętą do dalszych poszukiwań w peryferyjnych obszarach programowych.

Z punktu widzenia interpretatora niezwykle istotną kwestią jest zdefiniowanie estetyki brzmieniowej wykonywanego utworu w celu swobodnego poruszania się w obszarach materii muzycznej i trafnego doboru środków wyrazu. Zjawisko eklektyzmu struktur brzmieniowych w obydwu sonatach bez wątpienia wymagało wnikliwej analizy, której cele są oczywiste: odnalezienie specyfiki języka dźwiękowego i konstatacja indywidualności twórcy, mające wyeliminować spekulacje na temat wtórności stylu kompozytorskiego.

Partia fortepianu w obu sonatach jest wyzwaniem dla wykonawcy. Poza nagromadzeniem różnorakich trudności technicznych, istotnym elementem jest zagadnienie generowania jakości brzmieniowych z uwagi na z jednej strony heterogeniczność brzmienia altówki i fortepianu, a z drugiej fragmentaryczną homogeniczność struktur motywicznych.

Zestawienie na płycie CD sonat na altówkę i fortepian A. Baxa i R. Clarke, oraz gruntowna analiza wymienionych elementów w opisie dzieła artystycznego mam nadzieję, że przyczyni się do poszerzenia stanu badań nad repertuarem przeznaczonym na te instrumenty i zachęci do częstszego wykonywania dzieł mało znanych. Metoda opracowania kluczowych zagadnień może zainspirować czytelnika do zastosowania bardziej analitycznej, intelektualnej pracy nad utworami, co z pewnością zaowocuje większą trafnością w wybieranych wariantach interpretacyjnych.

W **pierwszym** rozdziale opisu dzieła artystycznego zdefiniowałam eklektyzm jako nowy kierunek w dziewiętnastowiecznej sztuce, poszukującej nowej formy wypowiedzi. Nakreśliłam postaci A. Baxa i R. Clarke w kontekście estetyki ich czasów i twórczości kompozytorów im współczesnych. Przedstawienie biografii i zarysów twórczości obydwojga kompozytorów był krokiem niezbędnym do uzyskania pełnego obrazu specyfiki ich dorobku, który niestety nie doczekał się zbyt wielu opracowań w literaturze fachowej.

W rozdziale **drugim** zawarłam analizę eklektyzmu struktur brzmieniowych sonat. Opisałam różnorodność zastosowanych środków wyrazu, usystematyzowałam inspiracje językiem muzycznym romantyzmu, impresjonizmu etc., ze szczególnym uwzględnieniem materiału partii fortepianu. Wyodrębnienie charakterystycznych detali języka kompozytorskiego obydwojga twórców umożliwiło dokonanie syntezy wyselekcjonowanych elementów w celu wyeksponowania określonych analogii. Również w zakresie konstrukcji cyklu sonatowego oraz w zakresie struktur formalnych udowodniłam pewne podobieństwa w analizowanych dziełach.

Rozdział **trzeci** podsumowuje dotychczasowe rozważania. Synteza wyselekcjonowanych elementów materiału dźwiękowego w zakresie analogii estetycznych pozwoliła wypracować spójną strategię funkcjonowania w skomplikowanym materiale dźwiękowym i pomogła w ukształtowaniu logiki interpretacji dzieł.

Do pracy dołączona jest płyta CD zawierająca nagranie następujących utworów:
Rebacca Clarke – *Sonata na altówkę i fortepian*
Arnold Bax – *Sonata na altówkę i fortepian*